

LBRIS

We know
books

MARIAN NAZAT

SPOVEDANIA
UNUI AVOCAT

Cuprins

Un fel de introducere	9
1. Plecarea din Ministerul Public	13
2. Așteptarea	16
3. Începuturile	26
4. Cândva, visam cai verzi pe pereții... Justiției	39
5. <i>Bolile</i> de odinioară ale Palatului de Justiție	58
6. Amintiri de la conferințele internaționale anticorupție	67
7. Judecătorul, între a fi înger sau demon	81
8. Însemnări din răscrucile Justiției	105
9. Justiția, ca instrument de șantaj politic	117
10. Tagma avocaților	132
11. „Lupta anticorupție“, un slogan și atât	152
12. Dreptul la apărare	180
13. Cu pielea pe băț	208
14. Presa, <i>câinele de pază</i>	229
15. „Lupul singuratic“	240
16. Sfada politicianilor pentru Justiție	264
17. O zi din viața unui avocat	279
18. Parte reclamată: Marian Nazat...	296
19. Avocat, scriitor și publicist	333
20. Justiția abuzului în serviciu	362
21. Fuga de funcții publice	378
22. Ieșirea din labirintul protocoalelor	404
23. Cronica unei execuții publice	423

24. Din sala de judecată	457
25. „Sistemul“	479
26. Prin „câmpurile tactice“ din Brazilia și SUA	563
27. Justiția, ca joc de societate	582
28. Justiția în vremea pandemiei	601
29. Blestemul MCV... ..	611
30. Ce este Justiția?	637
31. Justiția progresiștilor.	659
32. Spre o justiție electronică?	677
33. Viața ca o confruntare.	683
34. Un decalog pentru cei care vor veni după noi	717
35. Confesiunea de pe urmă.	719
Un fel de final.	723
Post'scriptum	724

pic, din 1990 încoace am fost implicat în cele mai importante cauze aflate pe rolul instanțelor băștinașe. Vasăzică, un martor avizat al scenei judiciare de la noi, de unde și nevoia de a mă mărturisi. Adică un soi de spovedanie...

NOTA BENE: Toate confesiunile care compun acest volum, poartă pecetea măcinării mele în gol pe *culoarele* justiției împărțite pe „dispozitive de securitate“.

Sub cuvenita rezervă trebuie citite destăinuirile pe care le-am dezbrăcat de robă, tocmai pentru a reda fidel atmosfera de ospiciu dintr-o perioadă de injustiție cum alta n-a fost în ultima jumătate de secol. Dincolo de rețeaua odioaselor parteneriate între judecători și procurori n-am prea pășit, așa încât nu sunt în măsură să-mi dau cu părerea despre ceea ce s-a petrecut în spatele gardurilor cu *sârmă ghimpată*.

Plecarea din Ministerul Public

— Bună dimineța!

— Bună dimineța! Luați loc!

Mă așez pe scaun cu ușoară stinghereală. Omul din fața mea este Procurorul general al României. Un tip de vreo 60 de ani, abia instalat în înalta dregătorie înainte de alegerile prezidențiale din 1996. Ne știm de vreo șase ani, de când ocupa funcția de prim-adjunct, calitate în care mi-a infirmat ordonanța de scoatere de sub urmărire penală a învinuitului Sorin Roșca Stănescu și a numitului Ion Cristoiu, cercetați pentru infracțiunea de ofensă adusă autorității statului, în urma plângerii formulate de chiar Ion Iliescu, șeful republicii la acea vreme. La momentul respectiv mi-a tras și un perdaf public, la o conferință de presă, reproșându-mi că nesocotesc instituția prezidențială, coloana fundamentală a societății, bla-bla-bla. De aici și sentimentul meu de stânjenire, ca și al lui desigur, unul vizibil în mod evident; doi inși despărțiți iremediabil de o întâmplare recentă ireconciliabilă. Așa că mă întreb, ros de curiozitate, ce rost avea o asemenea întâlnire, fixată cu câteva minute înainte.

— Am citit cererea dumneavoastră de demisie și vreau să discutăm puțin. Nu cumva vă pripiți?

— Nu, deloc, am reflectat îndestul și hotărârea este nenegociabilă, i-am răspuns cam precipitat.

— Și totuși sunteți tânăr, aveți un viitor frumos în Ministerul Public, să nu vă pară rău mai târziu! Dar ce vă nemulțumește, ce vă determină să demisionați?

Ezit nițel. Să fiu sincer până la capăt? La ce bun? Și, brusc, mă pomenesc vorbind.

— Sunt mai multe lucruri care mă deranjează în instituția pe care o conduceți. În primul rând, mă dezgustă formula de salut – „Să trăiți!”. E prea cazonă și creează din start un raport de subordonare între subiecți. Mi-aș fi dorit să aud un procuror general interzicând salutul acesta demn de Moș Teacă, însă nu a fost cazul, din păcate.

Apoi, m-a mâhnit teribil lipsa de reacție a autorităților competente în două situații care mă privesc direct – accidentul aeronautic de la Balotești și uciderea migranților români în apele Atlanticului, în apropiere de portul spaniol Algeciras. În exemplul dintâi, am înaintat guvernului proiectul unui regulament de identificare a victimelor în cazul dezastrelor, însă propunerea n-a mișcat pe nimeni, din lipsă de fonduri cică, deși nu necesita vreo cheltuială, ci numai un cadru legal în care formația astfel constituită să poată lucra în situații excepționale, pe modelul celor din Olanda și Belgia. În cel de-al doilea exemplu, așteptam ca Ministerul Justiției să-și trimită un reprezentant la Ottawa, care să susțină interesele juridice ale României în conflictul de competență teritorială cu Taiwan, în chestiunea uciderii celor doi nefericiți aruncați în larg de la bordul vasului aparținând companiei maritime *Maersk Dubai*. Lipsa de reacție și nepăsarea statului român m-au descumpănit cum nu vă închipuiți; ce stat e ăla care nu-și apără cetățenii?

În fine, pe de altă parte, m-a dezgustat tratamentul aplicat unor colegi de-ai noștri, aflați până mai ieri în funcții importante, cărora, după destituire, nu li s-au oferit nici măcar o masă și un scaun, o încăpere, fiind lăsați de izbeliște pe holurile parchetelor.

Mă opresc, prea mă ambalasesm peste măsură. Cred că am și transpirat oleacă.

— V-am ascultat cu atenție, cred că le puneți cam mult la suflet. Sunt chestiuni ce se pot rezolva în timp, sunt chestiuni de durată, nu rezolvabile cât ai bate din palme. Nu v-ați gândit că le-ați putea pune în practică din exercitarea unei funcții de conducere?

— Nu, singura mea preocupare a fost să muncesc, să învăț cât mai mult din tainele muncii de procuror, iar nu să ocup o funcție de conducere. Nu vă ascund că mi s-a mai propus așa ceva, dar am refuzat, nu mă simțeam pregătit să-mi abandonez anchetele, m-aș fi dezamăgit pe mine însumi altfel. Funcția de șef presupune, în optica mea, o experiență vastă, precum și o uzură acumulată la „fața locului”. Iată de ce consider că locul meu nu mai este în Ministerul Public, v-o spun cu un regret asumat.

— Mă tem că argumentele mele nu v-au convins să reveniți asupra cererii de demisie, așa încât vă doresc succes în activitatea viitoare!

— Mulțumesc, asemenea!

Ne strângem mâna și ne despărțim cordial. Mărturisesc însă că interlocutorul meu¹ era ultima persoană care m-ar fi putut convinge să renunț la gestul demisiei.

Mă întorc în birou, la mezanin, și îmi adun lucrurile. Mă simt eliberat, o senzație de liniște m-a acaparat deodată și mă poartă de coșo-colo, ca într-un scârcium. E prima dată când îmi dau seama definitiv că am luat decizia corectă și că nu mai există cale de întoarcere. Nici nu mai contează că, de mâine, voi fi nu doar un individ fără ocupație, ci și un *fost* procuror al Republicii.

Deocamdată, este 6 ianuarie 1997, iar până în aprilie mai sunt câteva luni. Atunci, chiar de „ziua păcălelilor”, Baroul București va lua în discuție solicitarea mea de intrare în breasla avocaților.

¹ N-au trecut decât opt luni și domnul Nicolae Cochinescu a fost eliberat din funcție printr-un decret al președintelui Emil Constantinescu.

Așteptarea

Ciudat, n-am nicio remușcare, deși destui se arată contrariați de gestul meu. „Trebuia să mai rămâi, ajungeai Procuror general, aveai o carieră în față“, zic unii. „Bravo, bine ai făcut!“ sunt de părere alții. Îi ascult pe toți deopotrivă, însă discuțiile nu-și mai au rostul. Așa că mă pregătesc să îmbrac roba de avocat. Desigur, dacă nu vor exista obiecțiuni și voi fi admis în barou. Zvonurile circulă cu iuțeală, iar unele mă pun pe gânduri. Cică foștii magistrați implicați în trimiterea în judecată sau în condamnarea colegilor din banca apărării nu vor fi primiți în breasla *paracleților*. Eu mă număr printre aceștia (cu trei *victime* la activ), dar nu intru în panică, soluțiile mele au avut în spate un material probator convingător, nicidecum simple indicii. Până la ședința din aprilie, am timp să mă odihnesc și să-mi așez gândurile în ordine.

Parcă aș fi într-o stare de sevrăj, după șapte ani de anchete complicate și istovitoare. Le simt lipsa. Uneori, visez că n-am cerut în termenul sorocit de lege prelungirea arestării preventive a vreunui încarcerat. Alteori, Onir mă poartă sturlubatic pe la locurile crimeilor, însă de fiecare dată nu găsesc cadavrul. Mă trezesc speriat, cu inima bătând să-mi spargă pieptul.

Ies prin oraș și am senzația că abia acum îl văd întâia oară. Privesc în jur ca un provincial venit să viziteze Capitala, mă opresc ici-colo și mă uit atent la trecători. Până ieri, îi cercetam din ochi ca pe posibili asasini și mi-i închipuiam încătușați și interogați în

biroul meu din Palatul de Justiție, de pe chei... Ori de câte ori sună telefonul fix, tresar ori sar din pat. Dacă m-or anunța că undeva, în București, s-a comis o crimă?...

Zilele trec anevoie, noroc că e primăvară și mintea o ia razna. Ca să o țin aproape, citesc și joc fotbal cu prietenii în fiecare luni, cum se întâmplă din 1993 încoace. Periodic, mă întâlnesc cu Eugen Vasiliu și Dan Apostol, viitorii mei parteneri în societatea de avocatură. Primul a lucrat în procuratură din 1970 și a ocupat inclusiv funcția de șef al Secției de urmărire penală și criminalistică din Procuratura Generală, un tip cu o experiență impresionantă, onest și modest. Cel de-al doilea îmi e congener, ne cunoaștem încă din facultate și ne-am apropiat în ultimii ani, fiind împreună și în China, la o conferință internațională anticorupție. Țesem planuri de perspectivă și ne încurajăm reciproc, conștienți că nu ne va fi deloc ușor. La urma urmei, niciunul dintre noi nu știe exact ce ne așteaptă... Oricum, suntem la curent cu tot ce se petrece în instituția din care tocmai am plecat, semn că despărțirea e o rană ce se vindecă anevoie.

Adesea, la culcare, mă macină îndoilele – oare am luat decizia corectă? Am totuși doi copii și banii mi s-au terminat deja. De-ar trece mai repede săptămânile astea!

În nopțile de nesomn mă perpelesc, încolțit de strigoii frământării. Profit de lăncezeala zgrunțuroasă și mă străduiesc să explic opiniei publice gestul meu și al altora de a părăsi Ministerul Public în ultimii ani. Mă râcăie la culme explicațiile superficiale, potrivit cărora „foștii procurori au trecut în avocatură pentru a apăra pe bani grei marii infractori“! Nimeni nu a dorit să nuanțeze acest exod masiv și periculos pentru echilibrul unei societăți aflate în tangaj, întrucât era musai să se întrebe de ce statul nu a întreprins nimic întru păstrarea „fugarilor“. Răspunsul i-ar fi deranjat, desigur, pe cei de ieri și de azi, așezați în capul mesei ca să orânduiască dregătoriile. Îi ar trebui să aibă în vedere că persoanele *verticale* nu suportă rolul de anexă a unui actor politic pervers. Căci, în momentul în care conștientizezi că monstrul este chiar sistemul din care faci parte, nu-ți

rămâne decât o singură soluție: ieșirea din sistem. A-ți imagina că-l poți reforma dinăuntru, rămâne o amăgire neproductivă, istoria necunoscând astfel de învingători. „Ca să prinzi monștri, trebuie să devii tu însuși monstru“, sună *logo*-ul unei emisiuni care circulă pe *Animal Planet*, valabil și în cazul procurorilor. Îndeosebi al lor! Eu m-am îndeletnicit câțiva ani cu prinderea *monștrilor* și mi-am dat seama la țanc că încep să semăn tot mai mult cu... ei. Și am plecat, mă speria deja *pocitania* ivită zilnic să-mi rânjească în oglindă.

*

Altminteri, pentru cei ce nu știu, Ministerul Public funcționează încă pe baza subordonării ierarhice, principiu apt doar să sufocă personalitățile independente, lăsându-l pe procuror la discreția abuziv-interesată a șefului; care șef, invariabil, este cocoțat în scaun de către complexul de interese politice imediate. „Este un om de-al nostru, loial, iar partidul are mare încredere în el!“ declamă politicienii cu aroganța binecunoscută. Însănătoșirea societății presupune, printre altele, și schimbarea acestei mentalități reprobabile prin ineficiență. S-ar câștiga enorm dacă șefii ar fi numiți dintre inșii „de neîncredere“, dar care, prin competență și profesionalism, ar asigura echilibrul actului judiciar, cenzurând tendința agresivă a politicului în „Casa Justiției“.

Cine cunoaște bucătăria interioară a Ministerului Public, știe că orice act al procurorului este supus controlului superiorului său, a cărui viză îi confirmă sau infirmă soluția. Ei sunt indivizii cei mai importanți pentru clasa politică, iar alegerea lor e supusă cenzurii partinice, pentru ca răfuielile ideologice să poată îmbrăca straietele procesului penal. Cea mai simplă soluție ar fi eliminarea acestui principiu păgubos, astfel ca fiecare procuror să nu mai aibă nevoie de girul ăluia de sus în organigrama unității, actul său putând ajunge la instanță doar cu propria-i semnătură. Aceasta ar însemna renunțarea la ambițiile politicianului de a controla excesiv și brutal activitatea organelor judiciare. Procurorii-șefi ar urma să fie doar manageri,

adică să asigure justa repartizare a dosarelor, condițiile de muncă normale și reprezentarea corespunzătoare în raporturile interinstituționale. Atât și nimic mai mult, deoarece procurorul nu are deasupra lui decât LEGEA și INSTANȚA DE JUDECATĂ.

Dacă nu se va înțelege monstruoșitatea sistemului, mulți vor fi lăsați să creadă că eșecul luptei împotriva corupției se datorează foștilor magistrați, trecuți acum pe bani grei în avocatură.

Nu încape nicio îndoială, eram de-o naivitate aproape caraghioasă în anii aceia de idealuri fanteziste. Păi, cum să funcționeze Ministerul Public în lipsa principiului subordonării ierarhice? Dumnezeule, haosul l-ar caria pe dinăuntru în câteva luni și șandramaua s-ar prăbuși mai abitir ca telefericul lui Zorba grecul! La urma urmei, deși nu se recunoaște oficial, procurorii nu sunt decât agenți ai executivului, cu o libertate de decizie înfrânată, prin lege, de un superior. Și, ne place ori nu, în cele din urmă, nu numai în România șeful este numit de majoritatea politică. Așa că întâmplările din ultimele două decenii confirmă cu vârf și îndesat remarca fostului judecător Ion Turcu: „Procuratura este controlată de executiv, deci de politicienii care azi dețin puterea și mâine dețin cătușele“.¹ De unde și recomandarea, de o inteligență sclipitoare, adresată oamenilor politici și de afaceri băștinași de Sorin Ovidiu Vintu în perioada respectivă: „Investiți în pușcării, fiindcă investiți în viitorul vostru!“ Din păcate, nimeni nu l-a ascultat și se cunoaște ce au pățit...

Târziu, prin 2020, mă destăinuiam omului de carte Ion Jianu. Totul a început de la un telefon. Asta se întâmpla prin toamnă. Când i-am zis că i-am citit cărțile „Oblemenco, meciul cu viața“ și „Arta conversației cu Ileana & Romulus Vulpescu, dialoguri peste timp“, a rămas surprins. După aceea, am mai sporovăit sporadic, fără să ne și cunoaștem, conversațiile acelea celulare fără de care e imposibil să ne mai imaginăm existența. Abia în decembrie ne-am strâns mâinile și ne-am înfățișat unul altuia. „Ion Jianu“, l-am auzit prezentându-se cu o anume sfiiciune. Nici n-a trecut o săptămână și ne-am reîntâlnit în locuința sa din

¹ Ion Turcu, *O viață de judecător*

Craiova, împreună cu Ștefan Mitroi și George Sorescu, acolo unde l-am ascultat vrăjiți pe fratele poetului din Bulzești – una dintre zilele acelea mângâiate de zeii buni ai omului. Așa s-a născut ideea acestui interviu acordat publicistului din Bănie pe site-ul citestema.ro. Iar prima lui iscodire viza chiar plecarea mea din Ministerul Public...

„— În 1997, adică în urmă cu 22 de ani, după ce ați «lepădat» roba de acuzator (procuror), îmbrăcând-o pe cea de apărător (avocat), v-ați apucat de scris cărți, articole, eseuri. Ați publicat, de atunci și până în decembrie 2019, 14 cărți. N-ați făcut cerere de primire în Uniunea Scriitorilor, credeți încă în cititorii de print, aveți alte cărți în lucru și în gând, nu prea iubiți internetul... Corecțati-mă dacă am greșit ceva în această înșiruire de informații despre dumneavoastră! Chiar, cum a pătruns vocația scrisului în viața unui fost procuror de renume? Care a fost momentul declucului, ca să zic așa?

— Înșiruirea de informații privitoare la mine este exactă, deși cu ii pasă dacă eu, de pildă, iubesc sau nu internetul. Sunt un om al *atingerii*, al *pipăirii* vieții și de aici inadecvarea mea la lumea asta virtuală, lipsită de substanță, imaterială și zbanghie. Cum să citești fără să mângâi literele cărții, să le adulmeci parfumul? E ca și cum ți-ai potoli preaplinul erotic holbându-te, ca un obsedat nevolnic, la un ecran cu femei goale!! Sinistru, nu? Cât despre neînregimentarea mea în Uniunea Scriitorilor, chiar nu m-a preocupat să mi se certifice oficial că sunt scriitor cu legitimație. Credeți că dacă aș obține patalamaua acestei organizații profesionale, aș scrie mai bine? Mă îndoiesc...

Întrebarea dumneavoastră, recunosc oarecum candid, mă predis-pune la nostalgie... Aproape c-am și uitat că am fost procuror, parcă s-a petrecut într-o altă viață, dar, vorba lui Marin Sorescu, „n-am motive să-mi bârfesc destinul!”¹ Vocația scrisului de care pomeniți o aveam și atunci, deoarece rechizitoriile ori procesele-verbale de cercetare la fața locului nu erau decât un fel de nuvele, de schițe, oricând

în stare să lăstărească mici sau mari romane. Dorința de a scrie mi-a încolțit în minte încă de când am deprins această taină, de unde și compunerile din primele clase, apreciate de o doamnă învățătoare căreia îi mulțumesc peste timp. Dintotdeauna am simțit nevoia să-mi mărturisesc pe hârtie stările, frământările, încă păstrez rudimentele acelor pseudojurnale, timide încercări de a înțelege rostul meu și al universului înconjurător. În adolescență și puțin după aceea nădă-duiam să devin... Ioan Chirilă, mă fascinau volumele lui dedicate fotbalului. *Basmul fotbalului...* și *Rusia 2018, de la Petru cel Mare la... Deschamps* mi-au împlinit visul de demult. Lepădarea de roba strâmtă, scorțoasă, prohibitivă a procurorului mi-a dat posibilitatea libertății de exprimare și așa a început totul. Ion Cristoiu este *vinovat* de publicarea întâilor mele articole și, tenace cum sunt, iată că nu mă mai opresc! Inevitabil, îi mulțumesc pentru intuiția infailibilă, a avut mână bună! Ha, ha, să nu ne pierdem simțul umorului! Am citit deunăzi o mărturisire nemaipomenită a romancierului Mihail Șişkin, comună tuturor trudititorilor pe ogorul nemărginit și fantast al hârtiei. Ei bine, rusul stabilit în Elveția năzuia să facă „din cuvinte, garoafele pe care se ține lumea. De parcă, dacă n-ar fi cărțile mele, universul ar zbura în haos. El oricum se îndreaptă într-acolo și fără cărțile și cuvintele cuiva. Și nici cuvintele nu mai înseamnă de mult nimic și pentru a ne înțelege unii pe alții trebuie să explicăm din nou fiecare cuvânt”.¹ Minunată remarcă – refacerea lumii prin reabilitarea și redescoperirea cuvintelor! Cam astfel gândim toți cei care ne iluzionăm că schimbăm, pe ici, pe colo, rostul omenirii cu himerele noastre de celuloză... Numai că „în această lume sunt, de fapt, puțini cititori și marea lor majoritate nu sunt ai mei”.² Dar, în adâncuri, fiecare dintre noi speră ca ei, cititorii, să fie și ai lui.

— „Cartea unui om de carte, cu un orizont cultural de invidiat” – așa s-a exprimat un cunoscut scriitor, Mircea Radu Iacoban, despre

¹ Interviul acordat de Mihail Șişkin lui Florian Saiu, în *Evenimentul zilei*

² Idem

¹ Ion Jianu, *Marin Sorescu, în anticamera Nobel. Conversații cu și despre Sorescu*

un volum semnat de dumneavoastră. Iar un profesor de la facultate, Alexandru Athanasiu, fost ministru al educației, a menționat, printre altele, că „Marian Nazat a găsit în literatură o formă de acomodare binevenită a spiritului său cu realitatea umană“. Scrisul v-a dat posibilitatea de a vă demonstra nu numai sensibilitatea, ci și erudiția, plus o anume rigoare... nemțească. Ca să vă parafrzez, n-ați trăit degeaba 58 de ani! Ce v-ați propus, de fapt, prin scris? Să provocați cititorii, sau scrisul este o provocare pentru dumneavoastră înșivă?

— Erudiția înseamnă permanenta curiozitate, mirarea copilului niciodată satisfăcut de răspunsurile primite, căutarea infinitului pe potecile bătute înainte de alții, sisifăreaa spiritului nemulțumit de propriile limite, o continuă stare de insomnie a minții. Fără o disciplină cazonă însă, scrisul nu-i de conceput. Căutați în biografiile oricărui creator și-mi veți da dreptate! Rigoarea este nu doar un dar de la natură, ci și o calitate dobândită în anii în care, procuror fiind, trăiam sub tirania termenelor fixe, imposibil de modificat.

Ce mi-am propus prin scris? Să-mi dezălogesc trăirile, sensibilitățile, frământările, să mă eliberez pe mine însumi! Altminteri, m-aș sufoca! Da, scrisul e o neconținută întrecere – cu tine însuși, cu ceilalți din jur! O silnicie din care nimeni nu scapă teafăr! Și o amăgire – amăgirea că marea idee te va izbi ușor și pe tine, un neînsemnat ferfenițit de frici și angoase. Căci „scriitorul este un vad în marea curgere a ideilor... Poate că, mai știu eu?, nu curge decât aceeași idee, de la începutul lumii și, din când în când, ne atinge și pe noi, la întâmplare“¹. Genial le mai potrivește Marin Sorescu, fie-i amintirea vecinică!

— *Ce îndemn ați transmite tinerilor absolvenți de școală/facultate: „Scriți, băieți, numa’ scriți!“ (Ion Heliade-Rădulescu) sau „Citiți, băieți, numa’ citiți!“ (Nicolae Manolescu)?*

— Și una și alta, dacă e posibil! Păi, în cazul meu, cititul este aidoma inspirației, iar scrisul – expirației. Din astfel de *respirații* s-au

¹ Ion Jianu, *Marin Sorescu, în anticamera Nobel. Conversații cu și despre Sorescu*

întrupat toate cărțile săvârșite de mine până acum. Sigur, important e ca tinerii să citească, numai așa se pot trata de ignoranță. Fiindcă ignorantul va fi totdeauna ținta ideală a manipulatorilor, victima sigură a diversiunilor cu toptanul urzite în laboratoarele oculte de aiurea. Un om citit, cu o cultură umanistă solidă, oferă șansele unei lumi mai bune, mai cumsecade. Dar despre ce vorbim și pentru cine? Numărul analfabeților, inclusiv al celor funcționari, a luat-o razna și pare de neînfrânat, iar noi bățem câmpii, zău! Suntem codașii Europei în clasamentul cititorilor, ăsta-i adevărul! Cretinii ne-au împresurat cu o violență paralizantă, iar vrajba ireconciliabilă s-a înstăpânit adânc în fibra omului de la vărsarea Dunării, bombardat cu imbecilitatea reclamelor de tip „Vlad Cazino“. Am ajuns o țară care și-a irosit resursa umană. Priviți împrejur și convingeți-vă! Nu mai obținem nicio performanță mai acătării în niciun domeniu, am devenit pierzători de profesie... Simona Halep e o excepție, în rest, pustiu... Din nefericire, Augustin Buzura s-a înșelat când spunea că „secolul în care ne aflăm nu are prea mare răbdare cu proștii și impostorii“. Dimpotrivă, timpul îi prășește cu o iuțeală deznădăjduitoare...

Soluția? Reconsiderarea școlii, a instrucției, a celor șapte ani de acasă! Să-i reînvățăm pe copii plăcerea cititului, a scrisului, a muncii, fără de care nu vom fi decât niște maimuțe cu *smartphone*, tatuante și gelate! Pe nesimțite, maneliștii și cocalarii au devenit modele naționale, curat meșteșug de prostie!

— *Nu v-a tentat politica? Presupun că ați avut oferte...*

— Dacă m-ar fi tentat, aș fi fost acum parlamentar sau măcar ex-ministru. Domnule, n-am organ de politică! Partidele politice sunt liste de nume, în capul cărora e liderul, „Jupânul“, cel care decide. Ca și altădată, „noile partide“ sunt miliții civile. Membrii lor sunt soldați. Toți își aliniază picioarele, iau poziția de „drept“ și își salută cu salutul roman superiorul politic.¹ Slăbiți-mă cu democrația de partid, minciună mai gogonată nici că există! În politică, din

¹ Mihail Manoilescu în *Buna Vestire* din mai 1937 (articolul „*Le parti unique*“)

păcate, s-au aciuit în mare parte toți „pierde-vară“, „lingușitorii și cățărătorii“, ca să-l citez pe George Călinescu, înșii fără căpătâi ori cei care s-au căpătuit tocmai prin înregimentarea lor partinică. Oamenii cu o carieră profesională solidă n-au ce căuta în politică: profesorul Leon Dănăilă este cel mai trist exemplu. Însă clasa politică seamănă leit, mereu și oriunde, cu poporul care o emană, ce mai tura-vura! Avem ceea ce votăm!

— *Cum ați „petrecut“ evenimentele din decembrie 1989?*

— Mulțumesc, bine, dar dumneavoastră? Să lăsăm totuși gluma la o parte, întrucât gluma cu pricina a costat sute de morți inocenți!... În *Jurnalul banalității*, carte apărută la Editura RAO în 2015, am povestit pe larg întâmplările din zilele acelea comico-tragice. Eram procuror la Turnu Măgurele, dar, uitând că sunt magistrat, am dormit vreo două nopți la primărie, ca membru al noii autorități, participam la ședințele acesteia, la întâlniri cu oamenii muncii din unitățile industriale din oraș, am mers acasă la foștii nomenclaturiști pentru a verifica dacă au arme de foc, am numărat furculițele, lingurile, cuțitele, farfuriile și castroanele din gestiunea „Casei Partidului“ și le-am înveșnicit într-un proces-verbal de inventariere, ca nu cumva să dispară în dărdora istoricului eveniment... Mă pufnește râsul acum... Ce mai, un revoluționar în toată regula, cu brasardă tricoloră! Mă furase și pe mine valul, visam cai verzi pe pereți, neant la vorbele „revoluționarului“ Ion Iliescu: „Este o perfidie fără seamăn, o cruzime“¹... M-am trezit la realitate imediat după 1 ianuarie 1990 și mi-am văzut de profesie. Astăzi, mă rușinez de ignoranța mea, de ușurința cu care m-am lăsat manipulat în acel decembrie de pomină! Tinerețea și lipsa unor lecturi serioase și-au răs de mine, eram un „haștagist“ *avant la lettre*. Din păcate, puberii de azi n-au învățat nimic din experiența noastră eșuată... Iar educatorii nației sunt dator să-i învețe că, „în afară de procurori, curve,

¹ Discursul rostit la TVR în ziua de 23 decembrie 1989

călugări, papagali politici și mascați“¹, sunt cu totul alte lucruri cu care se pot mândri.

— *În 1989 a căzut comunismul... Cum comentați completarea unui român pe facebook: „Au aruncat nacela, balonul încă zboară“? Pe ce se bazează, vorba lui mon cher Marin Preda?*

— Nacela a rămas, însă cu alți navigatori. Vreți să vă spun ceva? Eu cred că noi, românii, ne-am făcut prea mari speranțe atunci, în 1989! Ne așteptam ca de a doua zi să curgă râuri de miere pe fiecare stradă, să câștigăm bani mulți, dar să muncim puțin, să hulim tot ce ne enervează și știm ce ușor ne sare nouă țandăra, cât de tari suntem în clonț și-n ambăt... Minciuna sângeroasă a acelei ierni – pornind de la basmul sinistru cu teroriștii și sfârșind cu mult trâmbițata revoluție, neomițând farsa odioasă a procesului soților Ceaușescu – se răzbună iată, cu vârf și-ndesat. Am plecat prost, *mon cher*, în democrația capitalistă și ce începe prost, se termină și mai prost! Mă întorc iarăși la Marin Sorescu, e obligatoriu, ca o concluzie a acestui interviu: „Acum însă constat și altceva: ne-am deschis prea mult. Atât de mult încât ne-am și pierdut! Suntem gata să dispărem prin alte coclauri spirituale. Deschiderea adevărată nu trebuie să însemne abandonare și capitulare“. Cum altfel, de vreme ce „România trăiește sub dictatura capitalismului fără patrie“²? Adică a dezromânizării! Să ne întoarcem așadar, grabnic, la origini cât încă mai e timp!“

Pfu, cum a fugit timpul... 1997... 2020... 23 de ani, o viață de om... Și ce lungă mi s-a părut așteptarea aia, din ianuarie și până la 1 aprilie... De la procuror la avocat n-au fost decât un pas și o robă răscoită!

¹ Augustin Buzura în cartea lui Ion Jianu, *Marin Sorescu, în anticamera Nobel. Conversații cu și despre Sorescu*

² Nichifor Crainic, în *Calendarul* din 4 octombrie 1933 (articolul *Democrație și dictatură*).

Începuturile

Gata, sunt avocat! Nu a existat opoziție la cererea mea. Niscaiva discuții s-au purtat în ceea ce-l privește pe Eugen Vasiliu, contestat vehement de Mircea Stănculescu, membru influent în barou. Pricina e veche, din perioada anilor '80, când primul l-a arestat și l-a trimis în judecată pe cel de-al doilea, care a și fost condamnat definitiv. În cele din urmă, imediat după revoluție, hotărârea a făcut obiectul unui recurs extraordinar promovat de Procurorul general al României, iar Curtea Supremă de Justiție a dispus soluția achitării. De acum înainte, suntem Societatea de avocatură „Apostol, Nazat, Vasiliu“, cu sediul închiriat în Calea Plevnei, vizavi de Casa Studenților „Grigore Preoteasa“.¹

Ne aranjăm biroul, cumpărăm un autoturism Dacia 1300, un calculator, angajăm șofer și secretară și cu asta, basta! Încheiem cele

¹ În *România Mare*, un cetățean indignat își varsă nedumerirea: „În București, pe Calea Plevnei, la nr.76, în imediata apropiere a Judecătoriei sectorului 6 și a Casei Radio, se află viitorul Palat al Justiției, o clădire nou construită, pe gustul ajunșilor vremii, din sticlă, gresie și faianță neagră, care frapează. O privire aruncată pe plăcuța de frontispiciu îți lămurește curiozitatea și stârnește totodată noi nedumeriri. Îi știam pe domnii Eugen Vasiliu și Marian Nazat procurori. Pentru cine nu cunoaște, precizăm că domnii Eugen Vasiliu și Marian Nazat nu au fost doar „niște procurori“, ci persoane cu greutate în Parchetul General, ambii fiind șefi de direcții, la urmărire penală și criminalistică.(...)”

Vor fi dumnealor la fel de „eficienți“ ca avocați, cum au fost ca procurori? Sau asta este o adaptare la economia de piață?... Sunt oare ex-procurorii Eugen Vasiliu și Marian Nazat coproprietari ai noului imobil, sau chiriași? Oare fondurile bănești provin din lefurile dumnealor de procurori?”

dintâi contracte de asistență juridică, neavând vreo idee despre onorariile practicate în piață. Ingrat moment, nu m-am simțit niciodată în apele mele cerând o sumă de bani, darămite negociind-o! Ne salvează însă Dan, nonșalant și direct, nici măcar nu clipește!

Pășesc iarăși într-o sală de judecată, unde n-am mai fost din anii petrecuți la Turnu Măgurele, ca procuror de ședință, de două ori pe săptămână. Îmi lipsește exercițiul pledoariei, nu sunt tocmai cea mai degajată persoană și nici una volubilă. Mă străduiesc să-mi depășesc tracul și să mă deprind cu chițibușurile meseriei. Aidoma sunt și ceilalți doi colegi, dar ne scoate din încurcătură Lucian Bolcaș, pe care îl vom coopta în echipă timp de un an. Petrecem multe ore împreună și îl descoasem ca niște învățăcei, doar, doar ne vom ușura acomodarea. Cât de repede ne vom adapta la noua postură? E o întrebare care îmi albește destule nopți...

Dintre povețele *bolcașiene* țin minte și azi câteva:

- „orice proces amânat nu e un proces pierdut“
- „cheamă-i pe toți clienții în aceeași zi și la aceeași oră, ca să vadă că ești un avocat căutat și ocupat!“
- „întâlnește-te cu ei înaintea fiecărui termen, întrucât niciunul nu va veni cu mâna goală!“

Vechea școală de avocatură, căzută de mulțor în desuetudine... Zâmbesc condescendent, amintindu-mi sfaturile respective, pe care nu le-am urmat vreodată – erau contrare principiilor și educației mele.

N-a trecut un an și ne-am *pricopsit* și cu telefoane mobile. Fără să sesizăm, ne-am transformat cu inconștiență voioasă în anexele micuțelor cutii paralelipipedice, înzestrate cu puteri miraculoase, inimaginabile deunăzi. Liniștea ni s-a dus pe vecie căci, din clipa aceea, parascovenia tehnologică de ultimă oră s-a năvălit să sune continuu. Măcar de-ar fi apeluri cumsecade... De unde însă, fiecare te roagă ceva anume, ori îți pune în cârcă un necaz penal, la care devii bruscat. Ehe, adesea implor zeii telefoniei digitale să aud o voce suavă și senină întrebându-mă pur și simplu ce mai fac... Așa că m-am hotărât să nu-mi trădez vreodată cutiuța mea cu taste...

Ori de câte ori întru în Palatul de Justiție, mă năpădește un alean firesc. În clădirea aceasta, la primul etaj, am avut biroul în perioada 1990-1996 și aici am trăit cele mai mari satisfacții profesionale. Pe cele trei aripi erau sediile parchetelor Capitalei și ale celor șase secții, plus sala de festivități. Nu voi mai călca poate niciodată acolo, dar uneori mă pocnește dorul de spațiul acela, depozitar al atâtor legende și povești, al atâtor istorii încă nespuse.

Grosul cauzelor în care acordăm asistență e format din acțiunile directe – insultă și calomnie –, înregistrate cu duiumul la Judecătoria sectorului 1. Într-o săliță cât sufrageria blocurilor construite odinioară, se adună toată floarea cea vestită a Bucureștilor, ca pe Calea Victoriei de altădată. Politicieni, afaceriști celebri, ziariști, artiști, oameni de cultură sau de televiziune, nimeni nu lipsește din mulțimea îngâlcevită din cauza cuvântului defăimător, scris ori rostit undeva, în public. Stăm de dimineață și până în noapte, absorbiți de mahalaua judiciară înfiptă chiar în buricul „Cetății lui Bucur“.

Curând, am fost angajați și în dosare penale cu mize adevărate, după o așteptare de doi ani, cât a durat interdicția de a prelua pricini aflate pe rolul Parchetului General și Inspectoratului General al Poliției Române, ceea ce mi-a dat liniștea materială atât de necesară. M-am trezit brusc că, în loc să acuz, apăr, și că adversari îmi sunt colegii de mai adineauri, din Parchet și Poliție. Noroc că nu-mi erau și prietenii, cum nici între avocați nu mi-am apropiat pe cineva anume, dincolo de barierele buneicuviniște. Maxima regelui Alfonso al X-lea al Spaniei, zis și „El Sabio“ („Înțeleptul“) – „Arde lemne vechi! Bea vin vechi! Citește cărți vechi! Păstrează prietenii vechi!“¹ – mi-a călăuzit dintotdeauna existența, inclusiv azi. Schimbarea paradigmei m-a ros pe dinlăuntru, debarasarea de vechile reflexe nu-i cea mai lesnicioasă lucrare, vă asigur! Adesea, mă apelau tot cu „Domnul procuror“, sporindu-mi starea de ambiguitate. Nu de puține ori, prin săli, am dat nas în nas cu persoane pe care le trimisesem în judecată (inclusiv în stare

¹ Citat de Nassim Nicholas Taleb în cartea sa *Când pielea ta e în joc: asimetricii ascunse în viața de zi cu zi*

de arest preventiv), între care și trei avocate, însă n-am avut niciun sentiment de stânjeneală, de disconfort. De altfel, una dintre ele m-a rugat să o asist la cererea de reabilitare, în fața instanței supreme, dar am refuzat, chiar mi se părea inadecvată postura. Straniu mă simțeam în birourile anchetatorilor, întrucât nu mă descotorosisem încă de reflexele procurorului și nu-mi era deloc simplu să-mi țin în frâu pornirile. Mai ales că îi știam cam pe toți *adversarii*, cu unii conlucrând uneori în identificarea și prinderea asasinilor. Unii nu-și puteau ascunde simpatia, alții, antipatia... În definitiv, niciun drum nu-i pavat numai cu flori! Apoi, vorba cuiva, „dacă oamenii de aici te plac, înseamnă că greșești cu ceva“¹. Munceam pe rupe, conștient că lumea are așteptări mari de la mine, bașca orgoliul ce mă împingea dindărăt. Și-mi amintesc, deodată, că în 1986, student fiind, am fost repartizat pe lângă un avocat pentru practică. Găsesc printre hârtii caracterizarea doamnei René Niculescu, maestrul meu de atunci. Îmi sunt remarcate „conștiinciozitatea“ și „pătrunderea în esența problemelor juridice pe care le dezbat“. După aproape un deceniu, cele două calități nu s-au alterat deloc. Dimpotrivă.

Nu de puține ori, îmi reproșam că de la „Cattani al României“ (cum mă alintase odată presa autohtonă) am trecut de partea cealaltă, apărându-i pe infractorii. Simțeam asta și din privirile unora, așa că nu-mi era defel lejeră noua postură. De aceea, n-am acceptat să asigur asistență juridică indivizilor care au săvârșit infracțiuni de violență, axându-mă pe fapte economico-financiare și de serviciu, inclusiv de corupție, unde granița dintre legal și ilegal este extrem de subțire. Aveam în vedere și profilul socio-profesional și intelectual al clienților din ultima categorie de delict.

Presă nu scapă momentul și atacă subiectul plecării multor magistrați în avocatură. Sub titlul *De ce nu mai au loc la pușcărie marii corupți. Temuții procurori s-au făcut avocați pe bani grei*, cotidianul *Adevărul* scrie: „*Cei care fac astăzi legea în judecătoria și tribunale sunt*

¹ Citat de Nassim Nicholas Taleb în cartea sa *Când pielea ta e în joc: asimetricii ascunse în viața de zi cu zi*